

актах, якими користуються нотаріуси в своїй діяльності. Такий похід у повній мірі відповідав би вимогам ст.ст.8, 92 Конституції України, в якій встановлено, що організація діяльності нотаріату визначається виключно законами, що могло би посилити захист прав та інтересів громадян і підвищити професійну відповідальність нотаріусів [9, с. 972].

Таким чином, у системі прав і свобод людини і громадянина право кожної людини на правову допомогу займає важливе місце. При цьому нотаріат поряд з іншими інститутами забезпечує реалізацію цього конституційного права громадян. Наша держава докладает достатньо зусиль для реалізації права особи на отримання правової допомоги, спираючись на досвід зарубіжних країн. Не дивлячись на тривалу правову реформу, сучасний стан нормативно-правового забезпечення нотаріальної діяльності характеризується наявністю численних проблем та недоліків. Перспективою його розвитку має стати проведення систематизації положень нормативних документів у цій сфері, що дозволить вирішити розглянуті проблеми.

1. Клименко О. М. Новий нотаріат України. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 395-396.

2. Черниш В. Шляхи розвитку та вдосконалення нотаріальної діяльності в Україні: прогалини законодавчої регламентації. *Юридична Україна*. 2016. № 5-6. С. 90-95.

3. Нелін О. Реалії сучасного нотаріату на шляху до сталого функціонування окремого інституту захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. *Юридична Україна*. 2016. № 7-8. С. 46-50.

4. Шишленко В. Г. Правове регулювання та організація нотаріату України. *Форум права*. 2010. № 4. С. 971-975.

5. Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат: перспективи унормування, законодавство, судова практика / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. Харків : Право, 2008. 536 с.

6. Нечипорук С. В. Проблеми та перспективи розвитку нормативно-правового забезпечення нотаріальної діяльності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 143-146.

7. Ільєва Н. В. Основні напрямки розвитку правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні. *Юрист України*. 2011. № 3 (16). С. 27-31.

8. Долинська М. С. Законодавство України про нотаріат: характеристика та особливості. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 63. С. 568-575.

9. Шишленко В. Г. Правове регулювання та організація діяльності нотаріату України. *Форум права*. 2010. № 4. С. 971-975.

Станіслав Перемітько
сертифікований
інженер-землевпорядник

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ, ЩО ВИНИКЛИ, ІЗ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

Розвиток ринкових відносин в економіці України зумовив необхідність використання загальновизнаних організаційно-правових форм підприємницьких структур, таких як господарські товариства. Господарські

товариства є найбільш оптимальною організаційно-правовою формою для стабільного майнового обороту, а ефективний і всебічний захист прав та охоронюваних законом інтересів учасників господарських відносин є обов'язковою умовою функціонування господарських товариств. Правове регулювання створення, діяльності, управління та припинення такої діяльності суб'єктів господарювання є пріоритетним у контексті державно-правового розвитку будь-якої країни. При цьому сектор бізнесу набуває все більшого значення в державі. У зв'язку з цим питання розгляду та вирішення спорів, що виникають з корпоративних відносин, набуває особливого значення.

Загалом, корпоративне право можна коротко визначити як сукупність правових норм, що регулюють відносини між товариством та його акціонерами (корпоративні правовідносини). Коло питань у цій сфері досить широке і має принципове значення [1, с. 84]. Тут ми хотіли б зосередитися на деяких проблемах, які перешкоджають формуванню норм корпоративного права. Це насамперед, особливості вирішення спорів, що виникають з корпоративних відносин.

Корпоративні спори – це спори, що виникають між учасниками товариства і стосуються суперечок, розбіжностей або порушень корпоративних прав під час вчинення правочинів щодо розпорядження акціями, інвестиціями чи корпоративними правами або створення, діяльності, управління та припинення юридичних осіб.

Звідси випливає, що корпоративні спори можна поділити на дві категорії:

- корпоративні спори із правочинів щодо розпорядження акціями, частками чи корпоративними правами. Це такі спори, які породжені договірним зобов'язанням і стосуються прав та обов'язків лише учасників корпоративного договору. Такий спір може виникати як між учасниками юридичної особи, так і між юридичною особою та її учасниками;

- внутрішні корпоративні спори, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням та припиненням юридичної особи, що зачіпають як інтереси, права та обов'язки учасників товариства, так і правовий статус компанії (оскарження рішення загальних зборів буде внутрішнім корпоративним спором) [2, с. 79].

Особливістю конфлікту інтересів, що призводить до корпоративних спорів є те, що суперечливість цих інтересів містить у собі одночасно і їх єдність, наявність загальнокорпоративного інтересу [3, с. 155]. Таким чином, це і відрізняє корпоративні конфлікти та корпоративні спори від всіх інших (господарських) спорів. Цікавим є те, що такі спори передбачають в першу чергу арбітражну форму вирішення спору, тобто таку, що орієнтована на примирення сторін, досягнення погодженого ними рішення спору. Вирішення спору досягається згодою між сторонами конфлікту.

Згідно з п. 3 ч. 1 ст. 20 ГПК господарським судам підвідомчі справи, що виникають з корпоративних відносин, в тому числі у спорах між учасниками (засновниками, акціонерами, членами) юридичної особи або між юридичною

особою та її учасником (засновником, акціонером, членом), у тому числі учасником, який вибув, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої юридичної особи, крім трудових спорів [4]. І. Лукач зазначає, що виключна підсудність унеможливорює альтернативні шляхи розгляду корпоративних спорів [5, с. 66], оскільки п. 3 ст. 20 ГПК визначає виключну підсудність корпоративних спорів господарським судам. З цього приводу виникають проблемні моменти під час вирішення спорів.

О. Красота зауважує, що дійсно, арбітражна, недержавна форма вирішення корпоративних спорів, в силу їх специфіки, є найбільш адекватною природі корпоративних відносин. Отже, крім господарських судів, корпоративні спори можна було б ефективно вирішувати або на етапі досудового їх вирішення, або розв'язання альтернативними методами із залученням двох типів посередників – третейських судів та медіаторів [3, с. 156]. Так, розв'язання корпоративних спорів на етапі досудового їх вирішення є найоптимальнішою моделлю. З приводу цього способу зазвичай немає проблематики в вирішенні корпоративного спору. Що стосується третейських судів, то є багато невирішених питань. Зокрема, третейські суди є недержавними органи, що виносять свої рішення від власного імені. Обов'язковою вимогою до кандидатури третейського судді є схвалена як позивачем, так і відповідачем у справі кандидатура. Тільки в цьому випадку рішення такого судді визнається легітимним і може бути передано на виконання до державної виконавчої служби. Однак таке схвалення носить оціночний та рекомендаційний характер.

У свою чергу, медіація – це сприяння третьої сторони двом (або більше) іншим у пошуках компромісної угоди в конфліктній ситуації. Головними принципами, які становлять основу посередництва (медіації), є нейтральність посередника та самовизначення сторін: сторони самі мають знайти взаємоприйнятний варіант вирішення конфлікту або суперечки [3, с. 156]. Обрані тактики та способи для врегулювання спору медіатором залежать від конкретних ситуацій. Таким чином, роль медіатора суттєво відрізняється від третейського судді, який обов'язково повинен винести рішення. Медіація є гарантією вирішення справи досягненням згоди між конфліктуючими сторонами [6, с. 60].

Варто зазначити, що неоднозначна практика щодо підвідомчості даної категорії спорів призводить до труднощів вирішення корпоративних спорів. Так, у чинному законодавстві зазначається, що господарським судам підвідомчі справи, що виникають із корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником. У зв'язку з цим слід зауважити, що спори, пов'язані з діяльністю інших юридичних осіб, що виникають з корпоративних відносин, де хоча б однією зі сторін спору є фізична особа, підвідомчі загальним судам. Спори за участі спадкоємців учасників господарського товариства, які ще не стали учасниками господарського товариства, є також підвідомчими загальним судам. Таким чином, на сьогодні чинне законодавство частину фактично корпоративних чи пов'язаних з ними спорів, залишило у підвідомчості загальних судів, що спричиняє можливість розбіжностей у практиці загальних і господарських

судів, а також прийняття взаємовиключних рішень. Таке становище потребує негайного врегулювання на законодавчому рівні.

Таким чином, важливою передумовою функціонування суб'єкта господарювання є ефективний та всебічний захист охоронюваних законом прав та інтересів учасників господарських відносин. Деякі питання, пов'язані з вирішенням господарських спорів, залишаються не врегульованими. У цьому контексті існує нагальна потреба у реформуванні процедур арбітражу та медіації. На законодавчому рівні необхідно врегулювати систему підвідомчості корпоративних спорів, щоб не було неузгодженості між практикою загальних судів та господарських судів. Також пропонується дозволити альтернативні методи вирішення корпоративних спорів, які призводять до досягнення згоди між сторонами, що сперечаються.

При вдосконаленні правових механізмів вирішення спорів, що виникають у партнерствах, слід обов'язково враховувати зарубіжний досвід. Вирішення цих питань не лише покращить сучасний стан українського законодавства та оптимізує процес вирішення спорів, але й стане важливим кроком на шляху до покращення розгляду відповідних справ та прийняття правильних рішень у спорах. Реформа системи вирішення корпоративних спорів передбачає її подальший розвиток та вдосконалення з метою забезпечення ефективного та всебічного захисту прав суб'єктів господарювання.

1. Спасибо-Фатеева І. Вчення про корпоративні права і цивілістична доктрина. *Право України*. 2014. № 6. С. 84–92.

2. Смірнов Г. Арбітрабельність корпоративних спорів: особливості правового регулювання в Україні та іноземних державах. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 78-83.

3. Красота О. І. Підвідомчість спорів, що впливають з корпоративних відносин, і їх вирішення. *Європейські перспективи*. 2013. № 3. С. 155-158.

4. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.

5. Лукач І. В. Альтернативні шляхи вирішення корпоративних спорів. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3 (9). С. 66-76.

6. Смірнов Г. Корпоративні права: поняття та правова природа. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 59-67.

Олена Пришляк

юрисконсульт ТОВ «НВП «ОПТІ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИПИНЕННЯ НЕПРАВОМІРНИХ ДІЙ ПРЕДСТАВНИКІВ ДПС УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

У воєнний час підприємства України стали перед серйозними випробуваннями: з однієї сторони, спричиненими тяжкими наслідками руйнівної ворожої агресії, з іншої – не менш агресивного тиску представників податкової служби України.